

נוסח לא מתוקן

פרוטוקול מס' 234

מישיבת ועדת הכספים

יום ג', י"ט בטבת, התשמ"ו - 31.12.1985 - שעה 10.00

נ כ ח ו

חברי הוועדה:

ד' תיכון - מ"מ יו"ר הוועדה
א' אבוחצירא
נ' ארד
י' ארידור
מ' בר-און
ג' גדות
פ' גרופר
ע' סולודר
ש' עמר
י' צבן
ח' רמון
א' שלום
ג' שפט

מוזמנים:

י' ברון - הממונה על הכנסות המדינה
ע' הרדמן, י' בן-חיים, ב' ברקן, מ' דר-זיו - משרד האוצר
י' לוי, ע' שרגאי, גב' ד' שפילמן - משרד התעשייה והמסחר

מזכיר הוועדה:
היועץ המשפטי לוועדה:
יועצת כלכלית:
קצרנית:

א' קרשנר
א' דמביץ
ס' אלחנני
א' דגני

סדר-היום:

צו מס בולים על מסמכים (תוספת א') (תיקון)
צו מס הכנסה (קביעת ריבית והפרשי הצמדה כהכנסה) (תיקון)
צו מס הכנסה (פטור ממס על ריבית בשל הלוואה לתושב חוץ)
שינויים בתקציב לשנת 1985
תקנות עידוד החסכון (הוראת שעה) - תכניות חסכון
"למתמיד" ה"חדשי צמוד לדולר".

צו מס בולים על מסמכים (תוספת א') (תיקון)

מ"מ היו"ר ד' תיכון:

אני פותח את הישיבה.

הסעיף הראשון בסדר היום הוא צו מס בולים על מסמכים (תוספת א') (תיקון).
אבקש את הממונה על הכנסות המדינה להסביר את הצו המובא לאישור הוועדה.

נ' ארד:

בהזדמנות זו שנמצא עמנו הממונה על הכנסות המדינה אני מבקשת להזכיר לו כי הובטח לנו לפני שנה שיובא תיקון לפקודת מס הכנסה לפיו תוכרנה הוצאות האשה על ריפוי שיניים בדומה להכרה בהוצאות של הבעל.

היו"ר ד' תיכון:

נשאלה שאלה על ידי חברת הכנסת ארד וגם אני שאלתי בענין הזקיפה. לפני שנעבור להסברים על הצו אולי נוכל לשמוע תשובות לשאלות האלה.

י' ברון:

לנושא של פיצול הזיכוי או הניכוי על ההוצאות לריפוי שיניים, כיום יש בפקודת מס הכנסה עיוות מסוים. בתיק מס ההכנסה של הגבר שבו נמצאת ההצהרה למס הכנסה גם של הגבר וגם של האשה, ששניהם עובדים, הזיכוי עבור הוצאות לריפוי שיניים ניתן במשותף. התוצאה היא שרק אחד מהם מקבל את הזיכוי ממס ולא שניהם, למרות ששניהם עובדים. אני מסכים שיש כאן עיוות. ולכן כאשר נכנסתי לתפקידי הודעתי לשלוש חברות הכנסת שפנו אלי, והראשונה היתה חברת הכנסת נאוה ארד אבל גם חברות הכנסת שולמית אלוני ושרה דורון פנו, שענין זה יתוקן. הכנו אז את הצעת התיקון לפקודת מס הכנסה שהיתה אמורה להיות מס' 67, ובינתיים הפכה לתיקון מספר 69, כי היו שני תיקונים אחרים.

הענין נדחק לקרן זווית בגלל חקיקה אחרת שהועמסה עלינו, חקיקה לשעת חירום ואחרת, אבל הוא לא נשכח. בימים אלה משלימים את ההכנה של תזכיר הצעת החוק לתיקון מס' 69 של פקודת מס הכנסה, שחלק ממנה יחול אמנם רק בשנת המס 1986, אבל הסעיף הזה יהיה בתחולה רטרואקטיבית משנת המס 1985. כל זה בכפוף לשני תנאים, שהממשלה תאשר את הצעת החוק. (נ' ארד: הממשלה טרם אישרה?) עוד לא פרסמנו את תזכיר הצעת החוק. אני מאמין שהממשלה תאשר, כי אינני רואה סיבה מדוע לא לאשר. שנית, בכפוף לאישורה של הכנסת. בכפוף לשתי הערות אלה, אנחנו בכל אופן מביאים את הצעת החוק.

ס' אלחנני:

לי יש תזכיר בענין ניכוי וזיכוי של הוצאות רפואיות. קיבלתי הבטחות רבות שזה יתוקן בתיקון הבא של פקודת מס הכנסה. התמצית של ההערה שלי היא שמערכת הסעיפים שעוסקת בניכוי ובזיכוי של הוצאות רפואיות היא מאד לא ברורה, וזה בלשון המעטה. נוסף לכך היא טומנת בחובה אפליות, כי יש דברים שעליהם מקבלים זיכוי של 25%, ודברים אחרים שעליהם יש זיכוי של 35%, ויש דברים שעליהם מקבלים ניכוי. אני חייבת לומר שרק אנשים מתוחכמים הנמצאים בעשירון העליון יודעים לנצל את ההוראות האלה.

עכשיו אני שומעת שהתיקון הזה יובא בתיקון מס' 69 לפקודה.

ד' תיכון:

בהכנת הדו"ח השנתי אני מתחיל להתבלבל בין הזיכוי לבין הניכוי. אני מניח שלפחות מחצית הנישומים אינם יודעים איך לעשות זאת. (י' ברון: 90%). מדוע לא לפשט את העניין כך שכל אדם שמכין דו"ח יוכל לדעת מזה ביטוח רפואת שיניים, מהן הוצאות בגין טיפול שיניים, מזה ניכוי של הוצאות לבריאות ומזה זה זיכוי.

י' ברון:

על מנת לפשט את הנושא, ובהתחשב בכך שמס מקביל הפך להיות חלק מביטוח לאומי, ואין לנו כל צורך בסעיף הזה, באותו תיקון מס' 69 הסעיף הדין בהוצאות רפואיות, לפי הצעתנו, יבוטל לחלוטין. כל מה שישאר ממנו תהיה ההוצאה לריפוי שיניים בלבד. ומדוע? גם בעבר ובמשך כל השנים התשלום למס אחיד היה מוכר בחלקו בגלל המס המקביל. כל היתר לא היה מוכר. קראו לכך "הרצפה", ומה שעמד מאחורי הרצפה זהו המס האחיד. הואיל ועכשיו אין צורך בהגדרה במס מקביל, ואנחנו בדעה שקופות החולים נותנות שירותים רפואיים טובים, שתרופות מקבלים בקופות החולים ובמקרה הצורך הן דואגות לאשפוז, אין צורך לעודד אנשים באמצעות מכשיר המס לפנות לרופאים פרטיים ולהמציא לשלטונות המס את הקבלות.

היו"ר ד' תיכון:
יש רפואת שיניים.

י' ברון:

רפואת שיניים, כיוון שהיא איננה מכוסה, היא תישאר במסגרת הזו לפי ההצעה שלנו.

ס' אלחנני:

גם הטיפול הגריאטרי.

היו"ר ד' תיכון:

מתי יגיע אלינו תיקון מס' 269?

י' ברון:

יש לנו מעט מאוד משפטנים במחלקה המשפטית, וכל פעם חקיקה דחופה ובהולה דוחקת את החקיקה האחרת. הצעת התיקון היא עכשיו בשלבי ניסוח. אני חושב שבעוד שבוע או עשרה ימים נפיץ את תזכיר הצעת החוק בין המשרדים, וכדרכנו נפיץ אותה גם בין חברי ועדת הכספים.

נ' ארד:

לאחר שהנושא נדחק לקרן זווית אני סבורה שעלינו להפעיל לחצים כדי שהתיקון יובא לכנסת ובהקדם. לכן אני מציעה שתקבל החלטה של ועדת הכספים ברוח זו, שאנחנו תובעים להביא לכנסת את תיקון מס' 69 ללא דיחוי.

היו"ר ד' תיכון:

אני מציע לך לא להיחפז, כי תיקון מס' 69 כולל נושאים רבים שלא יניחו את דעתך.

י' ברון:

אין ספק שהצעת התיקון תוגש בקרוב לכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

בענין הזקיפה רשמנו לפנינו שאתמול הוחל בהדפסת החומר והוא יוגש לנו.

מ' וד-זיו:

המסמך נשלח לחתימה.

ס' אלחנני:

מה גורל ההצעה בענין היטל רכוש על בעלי הרכב הצמוד?

י' ברון:

כל זה כלול בתוך הזקיפה.

היו"ר ד' תיכון:

נשמע עכשיו הסברים לצו מס בולים על מסמכים (תוספת א') (תיקון).

י' ברון:

אני חייב להקדים משפט אחד שהוא חשוב לפני שאנו עוברים לצו שמובא לאישור. איש מאתנו איננו מאוהב בחוק מס בולים. ובמשך שנים רבות מדברים על כך שאולי הגיע הזמן להיפטר מן החוק. אבל יש סיבה פרקטית מדוע איננו מבטלים את החוק. אנחנו רודפים אחרי כל הסכומים הקטנים כדי לקשור את הקצוות, ומס בולים מכניס בכל זאת סכום של כ-20 מיליון דולר לשנה. וכל כוח האדם שגובה את אתם 20 מיליון דולר במדינת ישראל כולה מונה 11 איש. זהו המס שגבייתו היא הזולה ביותר. אבל יש בעיה עם המס הזה ואנחנו בדעה שיש לשפר אותו. אני קושר זאת לנושא אחר, לנושא האגרות, כי המאטריה היא זהה.

היו"ר ד' תיכון:

אולי תסביר לנו מזה מס בולים, מנין הוא יונק, מהתקופה העותומנית או המנדט הבריטי, על מה ועל מי הוא חל.

י' ברון:

כיו"ר הוועדה הבינמשרדית לענין האגרות אני יכול לומר לכם שיש לנו שורה ארוכה מאד של אגרות בסכומים שלעתיים אינם מצדיקים את גבייתן, כי הפעולה הכרוכה בגבייה היא יותר יקרה מאשר ההכנסה המתקבלת. אותו דבר קיים במס בולים. לעומת זאת, יש שירותים שניתנים לאזרח, שהם חשובים וכדאים לו, אבל התשלום עבור השירותים האלה הוא נמוך מאד. ובהחלט יש הצדקה לעשות סדר בכל הנושא הזה. לכן מינינו לא מזמן ועדה פנימית לרפורמה בנושא של האגרות ושל מס הבולים. יו"ר הוועדה שלח מכתב לכל המנכ"לים של משרדי הממשלה וביקש מהם לעשות מיון של האגרות ולהמליץ איזה מהן ניתן לבטל ואיזה מהן יש להעלות כדי שישקפו את המחיר האמיתי.

לנו יש טאבו, דבר שלא קיים בארצות הברית, לדוגמה. עדיין איננו ערוכים לכך שאפשר יהיה לקבל מסמך ולדעת על פניו מהו התאריך שלו ומהו מועד העסקה. ומס הבולים עוזר לנו בנושא הזה.

אפילו אם מסמך נושא תאריך כלשהו, תאריך החותמה על מס הבולים, אחרי שהמסמך בוייל, הוא אשר קובע. זה מה שנותן לנו מועד, כלאנחנו יודעים יפה עד כמה ניתן לשחק במועדים בין היתר בגלל שינויי חקיקה תכופים.

לכן אנחנו מבקשים לשמור על מס הבולים. אבל יש כנראה דברים שבהם אפשר להסתפק גם בלי בול. לאחר שנקבל את החשובות ממשרדי הממשלה נוכל לבחון בכל מקרה אם האגרה או מס הבולים הם דרושים או שאפשר לבטל אותם. אם יתברר שהאגרה או מס הבולים אינם חשובים לגבי מהות העסקה והם בסכומים קטנים, נבטל אותם. לעומת זאת באותם מקרים שהאגרה או מס הבולים הם נחוצים, נשאיר אותם אבל נעשה גם את החשבון מהו השירות שניתן תמורת האגרה או מס הבולים וכמה צריך לקבל תמורתו. אני מקווה שתוך כמה חדשים יהיו בידינו הממצאים האלה ונוכל ללכת לקראת רפורמה בתחום הזה.

בינתיים המס הזה קיים מאז ומתמיד. למיטב ידיעתי אין מדינה באירופה שאין בה מס בולים. גם באמריקה יש מס בולים. המהפכה החלה בגלל מס בולים. אחד המסים הוותיקים ביותר הוא מס הבולים.

מס הבולים נקוב בשקלים. אם אנחנו רוצים להשאיר את המצב הקיים בלי לעשות בו שינוי, אזי כל שקל הופך לעשירית האגורה, ויש כללי עיגול של אגורות בחוק מטבע השקל החדש. אבל מה תהיה התוצאה? יש כשבע מאות מכוונות לביול מסמכים. אני מקבל מסמך מבויל כאשר הביול נעשה בצד השני. המכונה צריכה להדפיס שבע עשרה פעמים כי הספרות אינן נכנסות לתוך המכונה. חשבנו שבאמצעות השקל החדש נחסוך פוזיציות, ואין זה כך. אם קודם מס הבולים היה בסכום של 1250 שקל, ולכך היו דרושות ארבע פוזיציות, עכשיו הסכום יהיה 1.25 שקל חדש, ושוב זה מחייב ארבע פוזיציות, כי גם הנקודה היא פוזיציה.

לכן אנחנו רוצים לפעול במס בולים באותה מתכונת כפי שאישרתם בחוק עיגול סכומים, ללא אגורות. במהות יש כאן רק שני שינויים קטנים. בטכניקה במקום שכתוב "שקל" יבוא "שקל חדש", זה לא אומר דבר כי שם מדובר על ערכים. למשל, אם הערך של העסקה הוא מיליון שקל, משלמים פרומיל. מס הבולים הוא בשיעור מסוים מהסכום של העסקה. היכן מוצעים שינויים? כאשר מדובר על אחוז או על סכום קצוב, אם זה לא מגיע לסכום מסוים, אנחנו מציעים העלאה מ-25 שקלים ישנים, שזהו סכום מגוון שלא עודכן חקופה ארוכה, ל-10 שקלים חדשים. במקום 5 שקלים אנחנו מציעים 2 שקלים חדשים. במקום 300 שקלים אנחנו מציעים 120 שקלים חדשים. האפקטיביות של ההעלאה איננה כל כך גדולה, כי בדרך כלל החישוב הוא לפי אחוז מערך העסקה, שזה ארבעה פרומיל.

זהו שינוי אחד שאנחנו מציעים. ובל נשכח שהטיפול בבולים והטבעתם, כאשר מדובר בבולי דבק, זוהי הוצאה. לפעמים הדפסת בול דבק יכולה להיות יקרה מאשר מהסכום כולו. וזה מה שקרה בחמש השנים האחרונות.

ושינוי נוסף זהו החלפה של שקל ישן בשקל חדש, שזה פי אלף. באיזה מקרים יגבו שקל חדש במקום שקל ישן? כאשר אדם מבקש לבייל עותק של מסמך. הארו לעצמכם שהיום התשלום עבור ביול עותק הוא שקל אחד. אנחנו סבורים שאם מישהו עושה חוזה והוא מבקש לבייל את העותק של החוזה, ניתן לגבות ממנו שקל חדש אחד. אינני רואה סיבה שניאלץ לעסוק באגורות עבור ביול עותקים של מסמכים. מדוע ניאלץ להדביק בולי דבק תמורת אגורות? ומדוע דרוש ביול על עותק של מסמך? אם היום אדם איננו משלם את השקל, אין מחתימים לו את העותק בחותמת: בוייל בתאריך זה וזה.

היו"ר ד' תיכון:

לפני שאנחנו עוברים לדיון, אולי חסביר לנו ממה נובעת הדחיפות של הבקשה לאשר את הצו.

י' ברון:

הסיבה היא שיש לעדכן את מכוונות הבולים החל ממחר בבוקר.

היו"ר ד' תיכון:

אני קצת תמה. היה ידוע שהשקל החדש נכנס לתוקפו ב-1 בינואר. בעצם מה שאחה מבקש מאתנו, שלא נחן לציבור אפשרות להתגונן. אנחנו נאלצים לדון בצו במהירות, תחת לחץ של זמן, בלי לשמוע את התגובות של הציבור שאנחנו מצוויים להגן עליו. שאלתי: מדוע אי אפשר היה להביא בפנינו את הצו הזה לפני חודש או לפני שבועיים?

י' ברון:

מתי הובאה הבקשה בפניכם? - נא לראות את התאריך.

א' דמביץ:

ב-15 בדצמבר הבקשה נכתבה, ב-24 בדצמבר היא נחתמה, וב-29 בדצמבר היא הגיעה לוועדה.

י' ברון:

זאת לא ידעתי.

היו"ר ד' תיכון:

לא מקובל עלי השיטה שלא לאפשר לציבור להביע את דעתו בעניינים שנוגעים לו. זוהי הערה לסדר.

מ' בר-און:

במבט שטחי אינני מתרגש מכל העניין. דומני שזהו אחד המסים הפחות כואבים. נסיון החיים שלי מראה שהמס הזה לא זעזע אותי אף פעם. שאלתי היא: האם אתה יכול לתת תמונה חברתית של העניין? מי משלם את המס ובאילו מקרים? אם משלמים את מס הבולים במקרים של עסקות גדולות, ניחא; השאלה אם המס הזה הוא משמעותי לגבי האזרח הקטן.

א' שלום:

בדיון שהתקיים בכנסת על חוק עיגול סכומים אמרתי שלעתיים מס מסוים גורם טרדות לציבור ולמנגנון כאחד ועלותו עולה על ההכנסה ממנו. ואמנם שמענו היום מהממונה על הכנסות המדינה שיש תכניות לרוויזיה בכל המערכת הזו של אגרות ומס הבולים, במגמה לבטל חלק מהם, וחלק אחר להעלות - ומי אני שאבוא להציע היום לבטל מס בולים כאשר מתנהל ויכוח על כל מיליון דולר לכל פעולה חשובה, בעוד שמס בולים מביא הכנסה של 20 מיליון דולר לשנה. אבל יחד עם זה אינני חושב כי הזדמנות זו אנחנו צריכים לעשות שינויים מרחיקי לכת בסכומי מס הבולים וכך להכביד על הציבור.

היועצת הכלכלית של הוועדה הכינה לנו תזכיר בנושא מס הבולים. אתם מציעים כי מס בולים שהיום הוא בסכום של 25 שקלים יהיה מעתה בסכום של 10 שקלים חדשים, וזאת גם כדי לעגל את המס וגם לעדכנו בהתאם למדר. היועצת הכלכלית חישה ומצאה ש-25 שקלים, אם יעודכנו לפי המדר, צריכים להיות היום 5.5 שקלים חדשים. מדוע אתם מציעים 10 שקלים חדשים? אם אתם מבקשים לעגל את הסכומים לשקלים חדשים, תציעו מס בולים בסכום של 6 שקלים חדשים.

אתם מציעים שמש בולים שהיה עד כה 5 שקלים יהיה מעתה 2 שקלים חדשים, בעוד שהתאמה למדד מביאה את הסכום ל-1.1 שקלים חדשים.

אינני חושב שאנחנו יכולים בהזדמנות זו לאשר העלאה של מס הבולים בשיעורים כה גבוהים כפי שאתם מציעים. אני גם סבור שלא חייבים לעשות את העיגול לשקלים שלמים, ובהחלט אפשר לעגל את הסכומים גם ל-10 אגורות.

י' צבן:

נכון שביטלו את מס הבולים לגבי דירות. זה לא אומר שביטלו את מס הבולים לגבי משכנתאות. (הי"ר ד' תיכון: גם לא לגבי דירות). אולי בהזדמנות זו צריך לבטל את מס הבולים לגבי המשכנתאות של הזכאים לדיון במשרד השיכון. חבר הכנסת תיכון, היית שותף יחד אתי בוועדה שהמליצה לבטל את מס הבולים על המשכנתאות האלה. זהו נטל מיותר על המשכננים. זהו סרבול ביורוקרטי. אין לכך הצדקה. זה מגדיל את העלות של המסים על הרכישה של הדירות. יכול להיות שההרכב של אלה המשלמים מס בולים ישתנה טוטלית אם תוציאו מתוך המסגרת הזו את מקבלי המשכנתאות ממשרד השיכון. ואז מס הבולים יחול על עסקים, וגם אז צריך להטיל את המס באופן צודק. אבל לגבי המשכננים, אני מציע לפטור אותם ממס בולים.

הי"ר ד' תיכון:

אני רוצה להודיע שהצו הזה טעון אישורה של הכנסת. הצו יובא בפני המליאה וכל אחד יוכל להשמיע את השגותיו לצו.

אני מוכרח לומר שזהו המס הראשון שנתקלתי בו בעת שנבחרתי לכנסת ב-1981, והלכתי ללמוד את מה שנקרא מס בולים. קודם כל יש שכלול גדול, כבר לא מדביקים בולים בלשון אלא יש מכונות להדבקת בולים. כאשר פניתי למנהל המכס בעניין זה, הוא השיב לי בצורה חד משמעית: את המס הזה צריך לבטל ומייד. ואנחנו עומדים לבטלו תוך כמה שבועות, כי זהו מס ישן עוד ימי התורכים, הוא היה קיים בתקופת המנדט, וחבל היום להציע בו שינויים המתחייבים, כי אחת דתו להתבטל.

כאשר חוקקו את חוק מס ערך מוסף אמרו, שחוק מס ערך מוסף בא להחליף כמה חוקים, ובין השאר את מס הבולים. אבל מה שקורה בפועל שלא מבטלים את מס הבולים.

אתן דוגמה שתראה מדוע אני מחייב שינויים במס הבולים. אדם רצה לקנות דירה, חתם על חוזה, שילם את מס הבולים, וכעבור יום או יומיים התחרט. הוא בא לשלטונות המכס ומבקש החזר של מס הבולים. אומרים לו: את המס הזה אי אפשר להחזיר, כי הוא אמור להתבטל תוך כמה ימים. מה שברור הוא שבמקרה כזה צריך להחזיר את מס הבולים ובערכים צמודים ולא נומינליים. והנה אומרים שגם בערכים נומינליים אי אפשר להחזירו.

הממשלה נותנת לזכאי משרד השיכון הרוכשים דירות הטבות מסוגים שונים, אבל בדלת האחורית היא לוקחת את מרבית ההטבות האלה חזרה באמצעות כמה מסים. הממשלה מעודדת את הזכאים לרכוש דירות, אבל בפועל באמצעות כמה מסים, שמש הבולים הוא אחד מהם, היא לוקחת חזרה את מרבית ההטבות שהיא נותנת לזכאים.

בבואנו היום לאשר את צו מס בולים מן הדין שנעשה רוויזיה בכל הנושא.

אנו עדים לתופעה נוספת - מאחר ומס הבולים על חוזים גדולים הוא גבוה מאד, יש כמה עורכי דין שמחמחים בחתימת חוזים בארצות אחרות כדי לעקוף את תשלום המס הזה.

מ' בר-און:

מהו השיעור של מס הבולים, כמה פרומיל?

י' ברוך: ארבעה פרומיל.

ח' רמון:

נסיעה לארץ אחרת עולה כסף, לכן נוקטים בשיטה שונה: מביילים את המסמך בבול של שקל אחד, ורק כאשר יש ויכוח מביילים את המסמך בשיעור המלא.

הי"ר ד' תיכון:

לפני שאדם מגיש את התביעה הוא ממחר לבייל את החוזה.

אני רוצה לומר לממונה על הכנסות המדינה שבקשתו מתחלקת לשני חלקים. יש בה חלק אחד שאיננו סובל דיחוי, וזוהי ההוראה בענין עיגול הסכומים כתוצאה מכניסתו לחוקף של השקל החדש. ויש חלק שני מהותי שבו מעלים את מס הבולים בשיעור ניכר. ואני שואל אותך, אדוני הממונה: מדוע לא נפריד בין שני החלקים האלה? את ההוראה בדבר עיגול הסכומים נאשר מייד, אבל לגופו של ענין נקיים דיון רציני במס הזה לאחר שתביא לנו הצעות איך לשנות אותו, לייצל אותו ולעדכנו. ואני מבין שאי אפשר היום לוותר על הכנסה של 20 מיליון דולר. אבל גם אי אפשר להשאיר את המס הזה במתכונתו הנוכחית. נאשר היום את עיגול הסכומים, ואתה תביא לנו בעוד שבועיים הצעות מעשיות. זה יחייב אותך לדון ברצינות בנושא ולגבש עמדה.

לכן אני מציע להפריד בין שני החלקים של הצו: מה שצריך לעגל - נאשר; כל הצעה לשנות את המס או לעדכן אותו - נדון עליה בעוד שבועיים ימים. זוהי הצעתי.

א' דמביץ:

בדרך כלל כאשר אנחנו רואים הוראות הקובעות מס לפי ערך, כתוב בהוראה: כך וכך אחוזים. כאן לא נאמר אחוזים, אם תעיינו בתוספת המצורפת למכתב של שר האוצר, אלא נאמר: שקל לכך וכך שקלים. מס בולים לפי ערך איננו נקבע כאן באחוזים אלא בשקל לכך וכך שקלים. כיוון שההוראה הראשונה בתוספת הזו אומרת: "כל מקום בתוספת זו שבו נקבע מס לסכום פלוני, אף לחלק מאותו סכום במשמע", פירוש הדבר שזה מכביד על מי שמשלם מס מינימום. מי שמשלם את המס בכפולות גדולות לא איכפת לו אם זה שקל ל-100 שקלים, או שקל חדש ל-100 שקלים חדשים. רק מי שצריך לשלם את המינימום ישלם במקום שקל - שקל חדש.

הדבר מתבטא בכמה הקשרים בתוספת. אם כתוב "1 שקל לכל 250 שקלים", ואם זה יהיה 1 שקל חדש לכל 250 שקלים חדשים, אין זה משנה לגבי מי שעושה עסקה במיליוני שקלים. אבל אם להלך נאמר "אם מקצתו של ערך הנשוא נקוב בסכום בלתי מסוים" או "אם כל ערך הנשוא בלתי מסוים" הסכום יהיה 25 שקלים, זה אומר שמה שהיה אתמול 25 שקלים אתמול, יהיה מחר 25 שקלים חדשים. זה כתוב בסעיף 2 לתוספת, ואין מניעה שכך יהיה. (הי"ר ד' תיכון: היכן זה כתוב?) (י' ברוך: זה כתוב בחוק הקיים). זה נאמר בחוק הקיים, בסעיף החשוב ביותר בתוספת א', שהוא סעיף 2 - הסכם ומסמך כללי. זה אומר שאותו סכום מינימום הוא עכשיו יותר גדול. אם זה לפי ערך, זה לא נורא, זה לא בעייתי; הבעיה היא כאשר מדובר בסכומי מינימום.

על כך אומרת היועצת הכלכלית שזה הרבה מעבר לעליה הרגילה.

מדוע אני מעיר את ההערה הזו? אמרת, אדוני היושב ראש: הבה נחליט על הדברים הקשורים בעיגול הסכומים, ונמתין עם העניינים האחרים.

אם אתה מציע עיגול סתם, ואתה לוקח 25 שקלים, למה חעגל אותם? אתה מעגל אותם לאפס. על כן צריך להגיד משהו. אתה יכול להגיד שבמקום שיהיה כתוב "שקל חדש" יבוא: חצי שקל חדש. (א' קרשנר: אגורה..). האפשרויות מרובות. אבל אינך יכול להגיד שאתה מסתפק רק בעיגול, כי אתה חייב להגדיל את הסכום במשהו, ואם אתה מגדיל על פי המדד זה אומר הגדלה פי 250 בערך, אם אתה רוצה להגדיל מעבר למדד, אתה יכול לעשות כן, ואם לא - מותר לך להיכנס לגופו של ענין, לפי מה שמוצע כאן, שבדרך כלל זו הגדלה פי אלף, אבל למרות האמור בפסקה (1) - בפסקאות (א), (ב) ו-(ג) זה לא יהיה פי אלף אלא פחות, נאמר פי 400. יש כמה הצעות, אלא שעיגול סתם איננו ניחן.

י' ברוך:

אשתדל להשיב על השאלות לפי הסדר. על מי חל מס הבולים? הואיל ולפני מספר שנים ביטלו את מס הבולים על עסקות במקרקעין, ובמקום זה הגדילו את מס הרכישה, הרי מס הרכישה קיים כמות שהוא. יש לו אמנם מרכיב, אבל הוא איננו נקבע על פי חוק מס בולים אלא על פי חוק אחר. לכן אין כיום מס בולים על עסקות במקרקעין.

י' צבן:

החישוב של מס רכישה הוא חישוב כולל? (י' ברוך: חישוב כולל).

היו"ר ד' תיכוון:

לגבי דירות אין מס בולים? (י' ברוך: אין מס בולים.)
אני מדבר על החוזה. (י' ברוך: אין). מתי הוא בוטל?

ח' רמון: לפני שלוש-ארבע שנים.

י' ברוך:

מה נשאר? העברת מניות בחברה פרטית. העברה כזו חייבת במס בולים, לא בחברה ציבורית אלא בחברה פרטית. בחברה ציבורית חל פטור. עשיית חוזה עסקי לרכישת עסק, לרכישת ציוד - (י' צבן: חוזה שכירות של דירה?) (פ' גרופר: חוזה חכירה?) אשיב על כל השאלות. על חוזים עסקיים, חוזי חכירה, חוזי שכירות, על כל החוזים האלה חל מס בולים.

אם אנחנו עוברים על כל הסעיפים ומנסים לבחון מהי הפרקטיקה, אני חייב לומר לכם שבמשך עשרים וחמש שנים בהן עסקתי בפרקטיקה אלה שביילו חוזה היו שני סוגי אנשים - אנשים שעשו עסקים, שביילו חוזים עסקיים - ואז ביילו גם חוזים בעסקות מקרקעין ועכשיו כבר לא - ואנשים שעשו חוזי שכירות, ושם זה היה נהוג למשק של כוחות. בדרך כלל המשכיר אומר שהדייר ישלם את מס הבולים. אלא ששם מדובר בסכומים קטנים. כי אם עושים חוזה שכירות לשנה, אפילו בשכירות חדשית, של 250 דולר, הרי על סכום של 3000 דולר מס הבולים הוא 12 דולר לשנה שלמה. ואני מודה ומתוודה שיש אולי אחוז אחד מחוזי השכירות שדואגים לבייל אותם, כי כאן לא מתעוררות בעיות משפטיות.

ובהקשר זה אעבור להערה שנשמעה כאן בענין ההתחמקויות. חוזים שנערכים בחו"ל בקשר לעסקות נכסים בישראל חייבים במס בולים בישראל ומתביילים כאן. ואם חבר הכנסת רמון מדבר על בול סמלי, אין צורך גם בבול סמלי. (ח' רמון: ביילתי, אבל לא בסכום הדרוש). גם אם אינך מבייל בכלל, כאשר אתה בא לבית המשפט, לפני שאתה מגיש תביעה, אם אתה רוצה להסתמך על החוזה, אתה צריך לשלם את מס הבולים עם 50% קנס. אלא מאי? בעסקים אמיתיים לא היה לי מקרה אחד שלא ביילו את החוזה. כי כאשר עוסקים עסקה הסכום הזה איננו מהותי, ואיש איננו רוצה להיות

ידידיו של מישהו אחר, ואיש איננו רוצה לשלם אחר כך את הקנס, כי בעת עשיית העסקה מס הבולים משתלם על ידי שני הצדדים מחצית על מחצית. אחר כך התובע נאלץ לשלם את הסכום כולו בחוספת 50% קנס. לא משלמים מס בולים כאשר מדובר בעסקה קטנות, כמו חוזי שכירות וכדומה.

עכשיו יש מס בולים על שטרות, על שטר חוב חל מס בולים בשיעור של ארבעה פרומיל.

אשר למשכנתאות, עשיית חישוב כדי לראות כיצד הממשלה לוקחת בחזרה את מירב ההטבות, כפי שנטען כאן על ידי חברי הוועדה דן תיכון ויאיר צבן.

היו"ר ד' תיכון:

באמצעות מס רכישה ומס בולים..

י' ברוך:

על משכנתא של 10 אלפי דולר, אתה משלם 40 דולר מס בולים. על דירה שעולה 40-50 אלף דולר יש הוצאה של 40 דולר על מס בולים.

בשנת 1981 ביטלו את מס רכוש על מקרקעין, פרט למגרשים פנויים. ביטלו את מס העזבון. ביטלו הרבה מסים, ואפשר היה גם לבטל את מס בולים, אלא היה צריך לקבוע במקרה כזה כיצד בכל זאת מאשרים תאריך אמיתי של מסמך. אפשר היה לסמוך על עורכי הדין שיאשרו, או על רואי חשבון, אפשר היה למצוא לזה פתרון, אבל זה לא נדון. אבל בתקופה שבה אנחנו מנסים לגבות מסים בסכומים קטנים ומסילים מיסוי על ארוחות או על קצבאות ילדים, או מיסוי שאינכם רוצים לאשר - (י' צבן: על ארוחות עסקיות).

ח' רמון:

זה נלקח חזרה על ידי שר האוצר בגלל לחצם של כמה חברי כנסת מהליברלים.

י' ברוך:

זה אף פעם לא נלקח חזרה. מדובר באי הכרה בהוצאות אירוח והוצאות ברו"ל. אני מבקש לעיין בפרוטוקול של ישיבת ועדת הכספים מחודש ספטמבר, כאשר שר האוצר אמר בחשובה לחבר הכנסת רן כהן, שעל כך צריך לדון.

במצב זה קשה לנו היום לוותר על הכנסה של 20 מיליון דולר. הרפורמה תבוא. (היו"ר ד' תיכון: מתי?) אמרתי בתחילת דברי שזה ענין שיקח כמה חדשים, כי אנחנו חלויים בכל משרדי הממשלה, ואני חייב לקשור זאת עם האגרות, כי האחד איננו הולך בלי השני. אנחנו נבטל שורה ארוכה של אגרות ומס בולים ובמקביל ניישר את הקו כלפי מעלה בדברים מוצדקים אחרים על מנת שלא יהיה רווח קופתי ולא יהיה הפסד קופתי.

י' צבן:

זה חלק מהרפורמה הכללית?

י' ברוך:

לא. זה דבר נפרד.

ג' שפט:

באשר אתה מדבר על כמה חדשים, זה יכול להיות עד החציב החדש?

י' ברוך:

עד אפריל אני מאמין שנוכל לעשות זאת. הוועדה כבר עובדת בראשותו של אשר אריאן, וכאשר הוא לוקח על עצמו משימה הוא מבצע את העבודה ובמהירות.

לענין ההחזר, אולי היתה תקופה שבה לא החזירו את מס הבולים, אבל מאז אני עוסק בנושא לא ידוע לי על מקרה שבו לא החזירו את מס הבולים כאשר היה ביטול של עסקה או ביטול של שטר והיתה פניה להחזר, וזאת בניכוי עמלה של 3% מהסכום.

היו"ר ד' תיכון:

אני מודיע לך שקיבלתי חשובה בכתב ממנהל המכס שלא מחזירים מס בולים.

י" ברוך:

אינני יודע מה כתב לך מנהל המכס ב-1981. אני מודיע לכם שביטול עסקה מחייב החזר של מס בולים. ההחזר איננו צמוד ונגבית על החזר עמלה בשיעור של 3% מהסכום. אשר להצמדה של החזרי מסים, מחר או מחרתיים תובא לקריאה ראשונה הצעת תיקון מס' 4 לחוק מס ערך מוסף. בתיקון זה אנחנו מציעים החזר צמוד של כל המסים העקיפים. נציע לוועדת הכספים שכל החוזרים יהיו צמודים, בתנאים מסוימים.

להצעה להפריד בין עיגול לבין העלאה, הסבר לכך נתן היועץ המשפטי לוועדה. אוסיף ואומר שבהחלט קיימת אפשרות לומר בחקנה במקום 10 שקלים חדשים - 5 שקלים חדשים, ובמקום 2 שקלים חדשים - שקל חדש אחד, כפי שמציעה היועצת הכלכלית. (ס' אלחנני: עדכון לפי המדד). אבל יש כאן טעות אם אומרים: לפי המדד. נכון שמסוף דצמבר זה פי 220, אבל יש פה דבר שלא ידוע לכם. לא היה עדכון ממשי בשנת 1980. בשנת 1980, בחודש ספטמבר, כאשר עברו מלירה לשקל, עשו בדיוק מה שאנחנו מציעים לעשות פה והגדילו את הסכומים פי 10. אבל הגדילו פי 10 רק את הסכומים הקצובים, כי לגבי היתר אין לכך משמעות. הגדילו את הסכומים פי 10 בעוד שאם היו הולכים לפי המדד צריך היה להגדילם פי 30. בדקנו את הנתונים, העדכון האמיתי הוא פי 400 ולא פי 220. אבל לא זוהי השאלה.

היו"ר ד' תיכון:

תציע לנו הצעה ברורה שעליה נוכל להצביע.

ס' אלחנני:

כתוב כאן במפורש "נקבע עוד ב-1980 ולא עודכן מאז".

י" ברוך:

את צודקת, אבל העדכון היה מלירה לשקל.

ההצעה שלנו היא כי בסעיף 1(2) (א) ייאמר: במקום "25 שקלים" יבוא: "5 שקלים חדשים"; ובמקום "5 שקלים" יבוא: "שקל חדש אחד". בסעיף 1(2) (ב) ייאמר: במקום "300 שקלים" יבוא "60 שקלים חדשים". אני מבקש להדגיש שאיננו יכולים להשאיר אגורות.

היו"ר ד' תיכון:

לזה אנחנו מסכימים.

ס' אלחנני:

מדוע? 10 אגורות הן 100 שקלים ישנים.

ב' ברקן:

הבקשה להעלאת הסכום הקצוב, בין אם זה ייקבע 10 שקלים חדשים או 5 שקלים חדשים, נובעת משורה צרה של חוזים והסכמים, שבהם לא מופיע ערך העסקה. זה בא להבטיח בין אם בדרך של אמת ובין אם בדרך של התחמקות,

שלא תהיה השתמטות מהכללת הערך. כי ברגע שבאותו הסכט מופיע הערך, הוא חוזר בחזרה לשלם את אותם ארבעה פרומיל שקיימים בשטח. טוב שנהיה מודעים על מה מדובר - מדובר על שורה של עסקות שבהן מנסים להחמק מהכללת הערך, או שלא יודעים מראש מהו הערך, והוא לעתים הרבה יותר נמוך מאותם ארבעה פרומיל שאנחנו גובים. ואם אכן היה נקבע הערך היו חוזרים לסעיף הרישא שבו נאמר כי במקום שקל ישן יבוא שקל חדש, ולא היה חל כל שינוי בנושא.

א' דמביץ:

דובר כאן על משהו שנאמר בו אגב, ואני חושב שמן הראוי לומר את מה שאני רוצה לומר עכשיו. במשך שנים אחדות במשרד המשפטים הייתי אחד מבין כמה תורנים שיום-יום היו נותנים אישורים לאישורים נוטריונים. נוטריון למסמכים יוצא חוץ חותם על המסמך שלו וכדי שאפשר יהיה להוציא אותו החוצה הוא היה בא למשרד המשפטים, ולנו במשרד המשפטים היתה יום-יום תורנות לאישור מסמכים נוטריונים. והנה האיש הלך לנוטריון, ושילם שם, בא אלינו וקיבל חותמות בעברית ובאנגלית, ואחר כך הוא בא אלי או למישהו מחברי שאנחנו נחתום. והוא שואל: מתי משלמים? אומרים לו שעל כך אין אגרה. האיש מאושר. הנה סוף סוף משהו במדינת ישראל שלא צריך לשלם עבורו. קודם נאמר שיהיו דברים שלא יהיה עליהם לא מס בולים ולא אגרה. פשוט לא יאומן עד כמה זה מעלה את המורל של האזרח.

היו"ר ד' תיכון:

לא שמעתי מהי ההצעה בסעיף 1(1), שהוא הסעיף הבעייתי.

א' דמביץ:

כאשר אתה אומר "בכל מקום בו נאמר" אתה מתכוון לשני הצדדים של המשוואה: במקום שאתה מעריך את המסמך, ומצד שני כמה אתה משלם על המסמך. אם אתה מכפיל סתם, זה בסדר; הבעיה היא מה קורה באותם מקרים שמדובר במינימום. אז אתה צריך להגיד: ובלבד שמס בולים קצוב לא יוכפל אלא פי 500. (י' ברוך: הצענו פחות מזה). אני אומר שפסקה (1) איננה יכולה להיראות כדבר שאיננו מכפיל פי אלף.

י' ברוך:

זה לא כך. אחת הסיבות שאחרנו בהגשת הצו היתה הבעיה שהטרידה אותנו. סרקנו סעיף אחר סעיף ונוכחנו לדעת שהפירוש ששקל ישן יהיה שקל חדש הוא אפקטיבי אך ורק כאשר מדובר על העתק של מסמך, ובכל יתר הסעיפים מדובר באחוזים. (ס' אלחנני: אם כך מדוע לא לנסח כך את הסעיף?) זה קיים גם ביתר הסעיפים, אבל שם זה לא אפקטיבי כספית. כאן זה אפקטיבי כספית. הייתי מוכן לומר: חצי שקל, אבל אתם רוצים שנדפים עכשיו בולים באגורות, שזוהי הוצאה מיותרת, ובגלל העתק? אתם רוצים שבשל כך נתאים את המכונות לאגורות, כאשר אין פוזיציות לכך, וזאת בגלל משהו שולי? אדם בייל את החוזה באלף שקל חדש, והוא רוצה לבייל גם את ההעתק. מה יקרה אם הוא ישלם שקל חדש אחד עבור הביול?

א' דמביץ:

כתוב בסעיף 12 של התוספת: 3 שקלים לכל 100 שקלים. עכשיו זה יהיה 3 שקלים חדשים לכל 100 שקלים חדשים. אם מישהו יטען שעסקו וגזלו אותו, תביאו זאת אלינו ונתקן.

י' צבן:

אני מציע כי בהזדמנות זו נחליט שאנחנו מבטלים את מס הבולים על המשכנחות, לפחות לזכאי משרד השיכון. זוהי שכבה סוציאלית מוגדרת. לחילופין, אני מציע לפשט את הנוסח ולומר, שמי שלוקח משכנתא עד סכום מסוים, נאמר 5000 דולר, ישלם 10 שקלים חדשים; מי שלוקח משכנתא עד סכום של 10,000 דולר - ישלם 20 שקלים חדשים; מי שלוקח משכנתא עד 15 אלף דולר - ישלם 30 שקלים חדשים. יש בכך הנחה מסוימת וגם פישוט החישובים, ואני חושב שהאוצר יכול בהחלט להסכים לכך.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני הממונה על הכנסות המדינה, שמעת את ההצעה. אתה יכול לתת לנו תשובה?

י' ברוך:

אינני יכול לתת עכשיו תשובה. אני מבקש שענין זה יובא בנפרד.

היו"ר ד' תיכון:

כמה זמן יעבור, להערכתך, עד שוועדת-אריאן תגיש לנו את ההמלצות במכלול הנשאים שנמסרו לטיפולך?

י' ברוך:

קשה לי להעריך, כי הדבר איננו תלוי רק במשרדי בלבד אלא גם במנכ"לים של עשרים משרדי ממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

שלושים יום יספיקו לכך? (י' ברוך: לא, לא אקבל תשובות). ארבעים וחמשה יום יספיקו? אני רוצה לתחום זאת במכוון, כי זה חלק מהחלטה שנקבל היום.

י' ברוך:

אתן לכם דוגמה קטנה כדי שתבינו את הבעיה. חוק רישוי עסקים, שלפי המלצות ועדת-צרפתי רציתי להביא אותו לפני חצי שנה, זהו חוק שצריך לומר כי מי שרוצה לפתוח עסק חדש צריך להביא אישור שהוא פתח תיק במס הכנסה. אני תלוי כאן במשרד הפנים, ואני מחכה חצי שנה ולא מקבל תשובה. יש להם בעיות אמיתיות, הם אינם אשמים. הענין נמצא בשלושים חוקים שונים, והם מחפשים ונוברים..

ג' גדוח:

ביום חמישי האחרון, בישיבת ועדת הכספים שדנה בחוק עיגול סכומים, העליתי את הבעיה שדברים מובאים אלינו באיחור, והוועדה כולה התייצבה מאחורי דברי בחביעה מהאוצר שלא ינהג כך להבא, שאם לא כן גם אנחנו ננהג לפי הנוהל המקובל ואיש לא יוכל לטעון כנגדנו שאנחנו מעכבים פעולות, כפי שטען שר האוצר לפני כשנה בצורה מאד לא חברית. הצו הזה הובא בפנינו באיחור, וניתן לראות גם מדרך ניהול הישיבה שאנחנו רוצים ללכת לקראתכם. לכן חשוב שנגביל אותך בזמן, ובכך רק נעזור לך לעמוד בלחצים, כי תוכל לטעון שכך דרשה ועדת הכספים. ויחד עם זה נמצא את הפשרה שבה נשלב גם את הבקשה של חבר הכנסת צבן וגם את בקשתו של היושב-ראש, שמשקפת את דעת החברים בוועדה.

י' ברון:

אני יכול לקבל עלי לעשות זאת במשך ארבעים וחמשה יום, ואחר כך אצטרך לבוא ולבקש ארכה. יש לנו אלפי אגרות, וזה קשור במס בולים. צריך לבדוק את האגרות האלה אחת לאחת ולהחליט מה לבטל ומה לא ועד איזה סכום להעלות אגרה שתישאר בתוקף. מה הבעיה שלנו? הבעיה היא שאילו היינו עכשיו בחודש ספטמבר או בחודש אפריל הייתי אומר שאנחנו יכולים להסתפק בחדשיים ימים. החדשים ינואר-פברואר-מרס הם חדשים שבהם כל אחד עוסק בתקציבים, ואלה הם אותם אנשים.

על הנושא הספציפי שהעליתם, אני יכול לתת תשובה תוך שבועיים. אני צריך לבדוק על איזה סכום מדובר, מה היא המדיניות. אני צריך לבוא בדברים עם שר האוצר ולשמע ממנו מהי המדיניות.

י' צבן:

בשנה הקרובה יש להניח שכ-5000 זכאים של משרד השיכון יממשו את זכותם לקבלת משכנתא בסכום ממוצע של כ-8000 דולר. כלומר ההכנסה הצפויה היא בערך 200 אלף דולר. ההצעה שלי עלולה להקטין את ההכנסה הזו ב-80 אלף דולר. ובכך אנחנו עושים צדק עם האנשים האלה.

י' ברון:

אני מוכרח לבדוק את ההצעה הזו עם השר. אינני מוסמך להשיב על כך.

היו"ר ד' תיכון:

אני מסכם את הנושא. אני חושב שהגענו לאיזו הסכמה. אני נוחך לכם פרק זמן של חדשיים ימים, עד ה-1 במרס. אתם צריכים להביא לנו הצעה מוגמרת בנושא מס בולים על כל ההיבטים, כולל מס בולים על משכנתאות, כולל מס רכישה החל על זכאים, שכן מס הבולים מובלע בתוך מס הרכישה.

ג' גדות:

עם המלצה לבטל זאת בכלל.

היו"ר ד' תיכון:

זאת לגבי זכאים - וגם המלה "זכאים" היא מלה גורפת, כי יש זכאים מס ג זה וזכאים מסוג אחר. תעשו את המיון עם משרד השיכון. יש גם הלוואה משלימה לזכאים. (י' צבן: על כך דיברתי).

ג' גדות:

המגמה היא לפשט את העניין באמצעות ביטול מס בולים.

י' צבן: זה תוך שבועיים.

היו"ר ד' תיכון: תוך חודשיים.

י' צבן:

אמר הממונה שבענין המשכנתאות לזכאים הוא יתן חשובה תוך שבועיים ימים.

היו"ר ד' תיכון:

בהכירי את המערכת אני יכול לומר לך שזה לא תלוי בו. לגבי משכנתאות לזכאים חתן לנו תשובה תוך שבועיים; לגבי מס בולים - תוך חדשיים.

ג' גדות:

אם אמנם הנתונים שהביא חבר הכנסת צבן הם נכונים, אני מציע שתוך שבועיים תובא הצעה לא בדבר פישוט העניין אלא הצעה על ביטול מס בולים לגבי משכנתאות של הזכאים לשיכון.

היו"ר ד' תיכון:

היתה ועדה בכנסת העשירית, בראשותו של חבר הכנסת צבן, שדנה בנושא המשכנתאות. היא הגישה המלצות. אני מציע שתעיינו בהמלצות אלה במגמה לאמץ אותן.

אבקש את היועץ המשפטי של הוועדה לפרט את השינויים שיוכנסו בצו כדי שנוכל לעבור להצבעה.

א' דמביץ:

בפסקה 1(2) (א) במקום "10 שקלים חדשים" יבוא "5 שקלים חדשים", ובמקום "2 שקלים חדשים" יבוא: "שקל חדש אחד".
בפסקה 1(2) (ב) במקום "120 שקלים חדשים" יבוא "60 שקלים חדשים".

היו"ר ד' תיכון:

אני מביא להצבעה את צו מס בולים על מסמכים עם החיקונים.

ה צ ב ע ה

צו מס בולים על מסמכים (תוספת א') (תיקון), החשמ"ו-1985 - אושר

א' דמביץ:

הצו יובא לאישור מליאת הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

אני חוזר ואומר שמי שרוצה להגיש הסתייגויות ולנמק אותן במליאה, יוכל לעשות זאת.

אני מבקש שמי שיביא את הצו לאישור המליאה ימסור גם על מה שנאמר בוועדה.

א' דמביץ:

הוועדה עמדה על כך שהעלאת השיעורים לא תעלה על שיעור עליית המדד.

היו"ר ד' תיכון:

גם מה שסוכם בוועדה בענין הרפורמה הכוללת ובענין המשכנתאות. חשוב שכל הסיכומים שנתקבלו בוועדה יוצגו בפני מליאת הכנסת כאשר הצו יובא לאישורה.

הצעה לסדר היום

ג' גדות:

אני מבקש רשות להערה לסדר. בחומר שהוגש לנו יש מסמך הנוגע לחברת החשמל - שינוי נוהלי העלאת מחירי החשמל, החלטה שנתקבלה בממשלה שהובאה לוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

ועדת המשנה תמליץ בפני מליאת הוועדה. לפני זה לא נאשר.

ג' גדות:

בהחלטת הממשלה נאמר: מסמיכים את שר האנרגיה לשנות את הנוהל הקיים לשינוי מחירי החשמל בתיאום עם היו"ר ועדת הכספים על פי החלטה זו.

היו"ר ד' תיכון:

כפוף לדיון במליאת הוועדה.

ג' גדות:

אני מציע שכל שינוי בנוהל הקיים יהיה כפוף לדיון בוועדת המשנה ובמליאת הוועדה. האם זה מקובל?

היו"ר ד' תיכון:

כמובן. הנושא עלה פעם לדיון בעקבות המלצות ועדת המשנה בראשותו של חבר הכנסת ויינשטיין שביקשה לאמץ את ההצעה לפישוט ההליכים להעלאת תעריפי החשמל. מליאת הוועדה דחתה את ההמלצות האלה וקיבלה החלטה שהנוהל הקיים ימשיך להתקיים, כלומר שמליאת הוועדה היא שמאשרת את ההעלאות בתעריפים או שינויים בשיטה. החלטה זו שרירה וקיימת.

צו מס הכנסה (קביעת ריבית והפרשי הצמדה כהכנסה) (תיקון)

היו"ר ד' תיכון:

אנו עוברים לסעיף הבא: צו מס הכנסה (קביעת ריבית והפרשי הצמדה כהכנסה) (תיקון). נשמע דברי הסבר על הצו מהמונה על הכנסות המדינה.

י' ברון:

אני חייב להחנצל על כך שבמשך השנה האחרונה עשיתי קצת בדיק-בית ומצאתי הרבה דברים שאינני יודע מדוע לא נעשו.

התקנות הקיימות של מס הכנסה או מרות שמי שמשלם ריבית חייב לנכות מס במקור, אם זה בנק או חברה או תאגיד. מקבל הריבית יכול להביא אישור מפקיד השומה שלא מגיע ממנו ניכוי של 40% או 25% אלא רק 5%, כי זהו שיעור המס שהוא חייב בו, או שהוא בכלל פטור ממס.

היתה סיבה מדוע קבעו בזמנו שהמשלם ריבית חייב לנכות מס צריך להיות חברה או גוף מאוגד, ולא החילו את החובה הזו על יחיד או על שותפות. רק שותפות שניהלה חשבונות בשיטה הדו-צדדית, בשיטה הכפולה, חוייבה לנכות מס במקור, וכל היתר לא חוייבו בכך.

א' שלום:

חברות ניכו מס במקור.

י' ברון:

חייבים בניכוי מס במקור מריבית הם: חבר בני אדם, למעט שותפות שאינה מנהלת חשבונות בשיטה הכפולה, אדם המעסיק עשרה בני אדם או יותר, וזה גם יחיד, קבלן בניין, סוחר ומתווך רכב. זהו הצו משנת 1967 שביטל את הצו משנת 1961.

הבעיה התעוררה בקשר למה שקרוי תיווך הלוואות בשוק האפור. חברה זקוקה לכסף, היא איננה פונה לחברה אחרת או לגוף אחר כדי לקבל את הלוואה, היא פונה למתווך. המתווך אוסף סכומי כסף מאנשים שונים, שמבקשים לתת את כספם בריבית, והוא מעביר את הכסף לחברה. החברה צריכה לנכות מהמתווך את המס כי היא משלמת לו את הריבית. אותו מתווך הוא אדם מסודר, יש לו תיק במס הכנסה, והוא בא ואומר: אני מרוויח על הריבית הזו קומיסיון של אחוז אחד. מהקומיסיון שלי אני משלם מס. הוא מקבל אישור שלא ינכו מס במקור מהריבית המשתלמת עבור האנשים שנתנו את הכסף, או שינכו לו פרומיל מסוים, או שהוא משלם את המקדמות שלו ישירות לקופת גאוצר, ואז הוא איננו חייב לשלם מס במקור. מכאן והלאה אין מס על הריבית, כי הוא איננו מנכה מס במקור על הריבית שהוא מעביר לאנשים.

התוצאה היא שמשלמת ריבית בסכומים גדולים בלי שאנחנו מקבלים את המס. אלה שנותנים לו את הכסף הם אנשים קטנים שאין להם תיקים במס

הכנסה, שהם שכירים, שאין לנו עליהם שליטה ואיננו יודעים על קיומם, וגם לא נדע עליהם בעתיד, אבל אם ינכו מהם מס במקור, נקבל את המס במקור ובכך נסתפק.

אנחנו אומרים שחובת הניכוי במקור חלה גם אם יחיד משלם ריבית. ואז ההוראה הפנימית שלנו תהיה, שאם בא מחוץ לפקיד השומה ומבקש אישור שהחברה לא תנכה ממנו מס במקור על הריבית, הוא יצטרך להראות למי הוא משלם את הריבית הלאה, ואז נפתח תיק ניכויים וננכה את המס. אלה שנותנים את ההלוואות בהחלט יוכלו לטעון שהמס השולי שלהם הוא 20% ולא 50%, או שהם פנסיונרים ולא מגיע מהם מס, והם יקבלו את האישורים המתאימים. זוהי ההצעה.

ס' אלחנני:

זה יסגור את הפרצות של השוק האפור? (י' ברוך: ימסה אותו.)

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מנסים לעקוב אחר מה שקורה בשוק האפור ואנו נבוכים. מצד אחד אנחנו חושבים שצריך לסיים את הפרשה הזו, ומצד שני אנחנו חושבים שצריך לעודד את התופעה. אין לנו דעה אחידה בנושא, גם לא לממשלח ישראל. אנחנו גם יודעים שיש פירצה באמצעות ניכוי במקור שאפשרה לשוק הזה להתפתח. אתם במשך חדשים רבים סירבתם לסגור את הפירצה הזו למרות שהיו אליהם פניות בנדון. יכול להיות שאילו סגרתם בשעתו את הפירצה, היו נחסכים לפחות מאזרחים רבים הרבה עמל ויזע, וכל מיני תופעות של בריחת אנשים לחו"ל.

י' ברוך:

הפניות היו שננכה מס במקור גם מחברה שמפסידה כסף. היו הצעות שלא החקבלו על דעתו כי הן לא היו ברות ביצוע. קיימנו ועדה בענין זה והיו דיונים עם הממונה על שוק ההון. הועלו הצעות לחייב במס מי שאיננו חייב במס. במהלך העבודה הזו למדנו את החקנות, ואז התברר לי שיש כאן פירצה, ועכשיו אנחנו מבקשים לסתום אותה.

ח' רמון:

אתה יכול להסביר לנו בקצרה מהי הפירצה.

י' ברוך:

אם חברה מקבלת הלוואה מחברה, הכל בסדר, כי יש ניכוי מס במקור, זה ממוסה וגם נרשם באיזה מקום. אם אינך רוצה שינכו לך מס מריבית, תפקיד את הכסף בתפ"ס או בפק"מ, שם יש פסור ממס. מה קורה ליחיד שנותן הלוואה לחברה? מנכים לו מס. מאז ומתמיד קיימים מתווכים שמרכזים סכומים מאנשים שונים ונותנים סכום אחד גדול כהלוואה לחברה. האיש שנותן את ההלוואה לחברה צריך לנכות ממנו מס במקור. האיש בא לפקיד השומה ואומר: אני מתווך, אני מרוויח רק את העמלה. אני מוכן לשלם את המס המגיע מההכנסה שלי. הוא מקבל את האישור לפסור מניכוי מס במקור או להקטנת שיעור הניכוי. כאשר הוא מעביר את הריבית הלאה ליחידים, הוא איננו חייב לנכות מהם מס במקור.

אנחנו החלטנו שצריך לגבות על כך מס. זוהי הוצאה מוכרת אצל מי שמשלם את הריבית, וזו איננה הכנסה אצל מי שמקבל אותה. הגיע הזמן לחייב את אותו מחוץ לנכות את המס.

היו"ר ד' תיכון:

אני מבקש לדחות את הדיון בנושא לשבוע ימים. אני רוצה ללמוד את העניין.

ג' שפט:

אני רואה לפי הלך הרוח בוועדה שלא נקבל היום החלטה. לכן אני מבקש להציג שאלה שאולי נקבל עליה תשובה בישיבה הבאה. איך מתבצע הניכוי במקור בהעברות פנימיות של קונצרנים גדולים?

י' ברון:

אין שם שום בעיות, כי הכל רשום בספרים.

ג' שפט:

בחברות גדולות כמו כור, כלל, השקעות דיסקונט וכדומה, נעשות העברות בצורה משוכללת אפילו יותר מאשר בבנק. מהם הכללים לניכוי מס במקור במקרים כאלה וכיצד זה נעשה?

ח' רמון:

יכול להיות שיש פירצה שיש לסגור אותה, אבל איננו יכולים לסגור פירצה בצורה שתחן כוח למי שמנצל את הכוח שלו בשלב הזה לרעה. ברור שהתקנה הזו מקשה על הפעולות בשוק האפור. כל עוד נוטלים נשך באופן רשמי והרשויות שאמורות לפקח על כך אינן עושות דבר, אינני רוצה להצביע בעד התקנה. אני בעד הצו הזה באופן עקרוני, אבל אני מוכן לאשר אותו בכפוף להורדת שיעורי העמלות והריביות במערכת הבנקאית החוקית. השוק האפור התפתח לאחר שהשוק הבנקאי הפך להיות שוק בלתי אפשרי מבחינה כלכלית.

אני מצטרף להצעתו של היושב-ראש לדחות את הדיון. אני רוצה ללמוד את הסוגיה. אני רוצה לשמוע מאנשי בנק ישראל מה הם עומדים לעשות לאחר שנסגור את הפירצה הזו כדי שהבנקים לא ינצלו לרעה את המונופול שניתן להם. אני מציע כי לדיון בצו יוזמנו אנשי בנק ישראל, נציגי הבנקים, כדי שנשמע מהם מהם מוכנים לעשות על מנת להקטין את העמלות שלהם, כי אין ספק שבעקבות הצו היקף הפעילות שלהם יגדל.

היו"ר ד' תיכון:

זה איננו צו פשוט, זהו צו שעשוי להביא למהפך בשוק האפור, לכן יש לקיים עליו דיון רציני בהשתתפות הגורמים השונים.

י' ברון:

כללי הניכוי במקור קיימים. לכאורה וזה גם קיים בפועל אם חברה בקונצרן מעבירה כספים לחברה שניה, שמשלמת לה ריבית, היא חייבת בניכוי מס במקור. זהו מעשה של יום יום, והראיה שאנחנו מקבלים מהבנקים נכויים במקור בסכומים גדולים מאד, כאשר אחר כך צריך להחזיר להם את הכסף כי הם אינם חייבים במס, אבל איננו מוותרים על ניכוי במקור. בקונצרנים בהחלט יכול להיות שבאה חברה לפקיד השומה והיא מוכיחה שהיא משלמת אחוז מהמחזור מקדמות, וזה כולל גם את ההוצאה לריבית, אז יש מקרים שמבקשים מהחברה להמשיך לנכות מס במקור ואחר כך לנכות זאת מהמקדמות. אבל אם היקף הפיננסים הוא יותר גדול מאשר העסקים של החברה, יכול להיווצר מצב הפוך, ואז מקטינים להם את השיעורים, כפי שעושים לכל אזרח אחר.

אני מבין את הצורך בדיון, אבל אני גם יודע שמש הכנסה מפריע בהרבה מקומות. הוא מפריע לחולים ללכת לרופאים, כי הרופאים גובים הרבה כסף כי הם צריכים לשלם מס הכנסה; הוא מפריע לאנשים ללכת לרואי חשבון, כי רואי החשבון מגלגלים את המס על הלקוח. כל אחד משלם מס. האם זה נכון שאדם פרטי שנותן כסף ומקבל ריבית לא ישלם מס? (ח' רמוך: אמרתי שאני בעד הצו). אתה מבין שהתוצאה לגבי עמלות וריביות תהיה לאחר הפעלת הצו. אם בעקבות הצו נראה שהיקף התפ"ס גדל, אפשר יהיה לדון בכך.

היו"ר ד' תיכון:

הבעיה העיקרית של כלכלית ישראל ב-1986 זהו מצבם של הבנקים. אינני יודע איך רואי החשבון יעריכו את החובות המסופקים של המערכת הבנקאית.

אני חוזר לנושא. באמצעות הצו הזה אתם עומדים לשנות את היחסים בשוק ההון. אתה יכול להנחית מכת מוות על השוק האפור. אני מחליט להעביר את הנושא הזה לוועדת המשנה שעוסקת בשוק ההון, היא תדון בצו הזה, היא תשמע את כל החוגים שרוצים להביע דעתם בנושא. כי מאחורי הצו הזה יש עשרות אם לא מאות דיונים באשר לעתידו של שוק ההון. זהו כנראה קצה הקרחון.

י' ברוך:

אם אתה מזמין את נציגי בנק ישראל עליך להזמין גם את סגן שר האוצר.

היו"ר ד' תיכון:

אני מזמין את סגן שר האוצר, את נציגי בנק ישראל, את נציגי הבנקים, את נציגי הקונצרנים הגדולים, את נציב מס הכנסה, ואם תרצה תבוא גם אתה. צו כזה לא נקבל במחירת. יכול להיות שבאמצעות הצו הזה אנחנו נייקר את האשראי שהוא יקר בלאו הכי לכלל התעשייה. שהרי השוק האפור קם כתוצאה מהמרווח בין הריבית הדביטורית לריבית הקרדיטורית. יש לו יתרון יחסי בכך שהוא נמוך מהריבית הבנקאית. יכול להיות שאתה מבטל באמצעות הצו הזה את היתרון שיש לו. ואינני מקבל החלטה כזו כהרף עין. יש סקטורים גדולים שנשענים היום על השוק האפור, למשל התעשייה.

צו מס הכנסה (פטור ממס על ריבית בשל הלוואה לתושב חוץ)

היו"ר ד' תיכון:

אנו עוברים לצו הבא - צו מס הכנסה (פטור ממס על ריבית בשל הלוואה לתושב חוץ). לפני שבוע אישרנו לחברת תדיראן פטור ממס על ריבית בשל הלוואה בסכום של עד 20 מיליון דולר. עכשיו לפנינו בקשה נוספת. אבקש את הממונה להציג את הנושא.

י' ברוך:

במסגרת המדיניות שלנו לפי סעיף 16(4) לפקודת מס הכנסה, שהוא סעיף חדש, אנחנו מעודדים קבלת הלוואות על ידי גופים ישראלים במטבע חוץ בריבית נמוכה, ריבית יורו פלוס 1% או 1/4%, בסכומים משמעותיים, כאשר ההלוואות משמשות למטרה מהמטרות המפורטות בסעיף 1 לחוק עידוד השקעות הון, דהיינו לצמיחה, להשקעות וכדומה.

כיום אין לנו המכשיר של מתן הלוואות פיתוח. קיצצנו מאד את הסיוע למחקר ופיתוח. לכן החברות האלה חייבות לגייס את הכספים במקום אחר.

תנאי ראשון לכך שאין שום ערבות ממשלתית להלוואה. החברה צריכה להשיג את הכסף באמצעה היא ובבטחונות שיש לה.

כאן מדובר בהלוואה מבנק "בנקרס טראסט" בניו-יורק לתקופה של ארבע שנים, המתחדשת כל ששה חודשים, בריבית של "ליבור" פלוס $1\frac{1}{4}\%$. בבקשה מדובר על הלוואה בסכום של כ-10 מיליון דולר.

אני פונה לוועדה בבקשה. בינתיים קיבלנו פניה נוספת מתדיראן.

היו"ר ד' תיכון:

אתה מציג בפנינו בקשה נוספת? אתה רוצה שנאשר שתי בקשות?

י' ברוך:

תדיראן, לאחר שהגישה את הבקשה, הצליחה להפתעה להגדיל את סכום ההלוואה מ-10 ל-30 מיליון דולר.

מבחינה פורמלית אנחנו צריכים להגיש את הבקשה שמונחת בפניכם, לקבל עליה את אישור הוועדה, ולהגיש בעוד יומיים בקשה נוספת על סכום נוסף של 20 מיליון דולר. אם הוועדה מוכנה עקרונית לאשר את הבקשה, הייתי מבקש לאשר ישירות סכום של 30 מיליון דולר.

ח' רמון:

כאשר גוף מביא כסף מחו"ל והוא צריך לשלם עליו ריבית, אתם מבקשים שהוא ינכה במקור 25% מס, וזהו למעשה ניכוי סופי. הוויתור על ניכוי במקור במקרה זה פירושו ויתור על המס.

י' ברוך: תיאורטית, לא פרקטית.

ח' רמון:

פרקטית יש כאן ויתור של 25% מס. הביטוי "ניכוי במקור" מתפרש כשלב לפני ההתחשבות.

י' ברוך:

כאן אנחנו מוותרים על מס.

ח' רמון:

אני רוצה להבהיר לידיעת חברי הוועדה, שכאשר אדם לוקח הלוואה בחו"ל, חל מס של 25% על הריבית.

י' ברוך:

אם הוא יקח את ההלוואה מהבנק, והבנק יקח את הכסף מ"בנקרס טראסט" אין מס.

ח' רמון:

לקחת את ההלוואה באמצעות בנק זוהי בעיה. אבל אם אתה בא ואומר שאפשר לקחת את ההלוואה דרך בנק, אינני מבין לשם מה דרוש המס. (י' ברוך: זה עולה יותר ביוקר). זה אומר שהמס הזה יש לו ערך.

אני בעד אישור הבקשה, כי אני חושב שאם חברה משיגה הלוואות בריבית נמוכה, זה לטובת המשק. אם חברה משיגה הלוואה בריבית של "ליבור" פלוס $1\frac{1}{2}\%$, לא צריך להטיל מס של 25% על הריבית ולהפוך את ההלוואה ללא כדאית.

י' ברוך:

בקריטריונים שלנו קבענו שלא נאשר שום בקשה להלוואה שתהיה בריבית העולה על "ליבור" פלוס $1\frac{1}{2}\%$.

ח' רמון:

אינני מבין מדוע מטילים את המס הזה. כי מה שיקרה שמי שגדול וחזק יגיע לאוצר, האוצר יביא את הבקשה לוועדת הכספים ואנחנו נאשר עקרונית כל בקשה כזו. אבל מה יהיה על הקטנים? בקשות שלהם כלל לא יגיעו לשולחנה של ועדת הכספים. אם הייתי הרשות המבצעת והמחליטה, הייתי מפרסם מודעה בעתונות, שכל מי שמביא הלוואות מחו"ל בתנאים כאלה, יקבל את הפטור מהמס.

אני מבקש שתקבעו מדיניות שתחול על כלל עם ישראל. אני ממליץ לכם לקבוע מדיניות שתפטור מהמס כל מי שמביא מחו"ל הלוואה במטבע החוץ בריבית של "ליבור" פלוס 1 1/2%, שאם לא כן אתם פוגעים בהזרמת מטבע חוץ לארץ, וחבל.

היו"ר ד' תיכון:

באתי לאחת הישיבות שבה הנושא הובא לדיון. כל החרומה שלנו התבטאה בכך שהכרחנו את האוצר להביא זאת לאישור ועדת הכספים, כי גם בכך הם לא רצו. הם רצו להחליט על כך באופן שרירותי. אתה מציע שהם יביאו לנו את כל הבקשות?

ח' רמון:

אני מציע לא לכרוך יחד את היעד עם הכסף, כי כך זה תלוי מאד ברצונו הטוב של הפקיד - ורצונו הטוב של הפקיד מושפע לא פעם מגודלו של הגוף שמגיש את הבקשה ומחשיבותו. כאן אין סיבה שהפקיד יחליט. אני מציע שזה לא יהיה תלוי ביעוד, כי זוהי פיקציה; ושנית, שהיום כל הלוואה שניתן להשיג בחו"ל בריבית של "ליבור" פלוס 1 1/2% תהיה פטורה מהמס. כמובן שהקריטריון הזה יכול להשתנות לפי צרכי המדינה ולפי המצב בשוק הבינלאומי, אבל כיום זה יהיה הכלל.

י' צבן:

שאלתי אם בכל האישורים האלה אין אפשרות של עסקה סיבובית?

היו"ר ד' תיכון:

אפשרות כזו קיימת. חברה שאיננה נכללת בהגדרות שלכם תבוא לחברה שכן נכללת בהגדרות אלה, וזו תרוויח את העמלה שלה.

פ' גרופר:

חברה קבלנית לבניה קיבלה הלוואה בריבית של "ליבור" פלוס 1 1/2%-2%. החברה פנתה לבנק ישראל ודחו אותה על הסף. האם החברה יכולה לפנות לאוצר? בנק בחו"ל מוכן לתת לאותה חברה הלוואה בסכום של 3-4 מיליון דולר.

היו"ר ד' תיכון:

אתה בא ואומר לנו שחוק-אלסינט מת, ואם אמנם זה כך, שיהיה לכם האומץ לבוא לוועדה ולומר: טעינו, יוחר לא נאפשר גיוס כספים באמצעות חוק-אלסינט. אני מבין שזה התחליף לחוק-אלסינט. תדיראן גייסה כסף לפני כמה שבועות, והיו שמועות ורינונים, וחבר הכנסת שטריח לו היה נוכח כאן היה זועק שיש כאן רמאות, ועשו כל מיני מפלטי-מס באמיסיה של תדיראן.

אני שואל מדוע מבקשים מאתנו אישור לשיעוריין. אישרנו הלוואה לתדיראן מ"בנקרס טראסט" לפני מספר ימים.

גב' מ' דר-זיו:

בתחילה הם קיבלו הלוואה של 5 מיליון דולר.

היו"ר ד' תיכון:

ועכשיו הסכום גדל ל-30 מיליון?

גב' מ' דר-זיו:

בתחילה הם קיבלו 5 מיליון דולר. אחר כך הם הגישו בקשה ל-10 מיליון, עכשיו הם אומרים שהם קיבלו 30 מיליון דולר. ביקשתי שהם יכתבו מכתב.

היו"ר ד' תיכון:

האמת היא שהקריטריונים שמופיעים בבקשה הם מגוחכים. (גב' מ' דר-זיו: כך כתוב בחוק עידוד השקעות הון). קריטריונים אלה ניסחתי לפני חמש עשרה שנה. קריטריונים אלה עבר זמנם. אלה קריטריונים חובקי עולם, ניסחנו אותם בצורה גורפת. כל העולם יכול להיכנס למסגרת של החוק לעידוד השקעות הון.

י' ברוך:

אנחנו נבוא ונציע להקפיא לשנה אחת את חוק-אלסינט ובמקום זה להגדיל את התקציב הישיר למחקר ופיתוח.

היו"ר ד' תיכון:

תעשו זאת בחקיקה ראשית?

י' ברוך:

תובא הצעת חוק שתאמר כי חוק-אלסינט מוקפא לשנה אחת.

מה שמציע חבר הכנסת רמון לעשות זאת לאורך כל הדרך זה מסוכן עבורנו. אנחנו חושבים שבכל זאת צריכים להיות קריטריונים מסוימים, כי בהיעדר קריטריונים כל בג"ץ יפסוק נגדנו אם חישמע טענה על אפליה בין אזרח לאזרח. אם יש לנו קריטריונים אנחנו פועלים לפיהם. נכון שאנחנו מוכנים לאשר כמעט כל בקשה, אבל יהיו גם בקשות שלא נוכל לאשר. לדוגמה, המפקח על מטבע חוץ לא רצה לאשר את הפניה שחבר הכנסת גרופר התייחס אליה. אנחנו מאשרים בכפוף לאישור של המפקח על מטבע חוץ, כי אלה הן הלוואות במטבע חוץ. מה שנוגע לקריטריונים, לא סטינו מהם.

לא קבענו בשום מקום שגובה הסכום הוא הקובע. אמרנו שבדרך כלל אנחנו מעונינים בסכומים משמעותיים. אם יבוא אלינו מישהו שקיבל הלוואה בסכום של חצי מיליון דולר בתנאים אלה, אינני יודע אם נדחה אותו. הבעיה היא שהאנשים הנזקקים לסכומים הקטנים אין להם הקשרים ואין להם הבטחות לכך.

יכול להיות שיבוא יום וייפתחו השערים. היום יש הרבה אפשרויות של העתקת הכנסה, ומזה אנחנו צריכים להיזהר. העתקת הכנסה פירושה, שהכנסה שעליה צריך לשלם מס, כחוצאה מהעברה לחו"ל לא ישלמו עליה מס. גם היום עם ניכוי במקור של 25% מס, אנחנו מפסידים הכנסה. קיבלנו כמה פניות, ויש אפילו איום בבג"ץ, מחברות שרוצות לקבל הלוואות מבעלי המניות בחו"ל. השבנו להן בשלילה.

ח' רמון:

הקריטריונים של בנק ישראל שונים מאלה של האוצר. הוא מדבר על מחירו של הכסף. אם בא מישהו ורוצה להכניס לכאן כסף כהלוואה. הוא אומר: זהו כסף יקר מדי, אינני זקוק לו. הוא לא יתן לו היתר להביא את ההלוואה.

כי מה רוצה המלווה? הוא רוצה גם להוציא את הכסף במטבע חוץ, הוא רוצה לשמור לעצמו זכות להמרה חוזרת. הוא מביא מיליון דולר כהלוואה, ממיר את הסכום הזה לשקלים, ואחר כך הוא מבקש להמיר זאת שוב למטבע חוץ.

י' ברון:

הוא לא יכול לעשות כן אלא לאחר שלושים חודש בסכום אחד, או במשך חמש שנים לשיעורין.

ח' רמון:

זה קובע בנק ישראל, שהקריטריון שלו הוא מחיר הכסף - "פריים" פלוס $2\frac{1}{2}\%$, כולל העמלות, ושזה לא יהיה תאגיד ישראלי ולא חברה-בת של תאגיד ישראלי.

היו"ר פ' גרופר:

אני חושב שמיצינו את הדיון ואני מעמיד להצבעה את הצו שבא לפטור ממס את הריבית על ההלוואה שמקבלת חדיראן בסכום של 30 מיליון דולר מ"בנקרס טראסט" בניו-יורק.

ה צ ב ע ה

צו מס הכנסה (פטור ממס על ריבית בשל הלוואה לתושב חוץ),
התשמ"ו-1985 - הלוואה לתדיראן בסכום של 30 מיליון דולר - א ו ש ר

- -

א' קרשנר:

על סדר היום תקנות הביטוח הלאומי לגבי סוגי מבוטחים שאינם זכאים לתשלום בעד ילד ראשון. כאן מדובר על ילדי קיבוצים.

ס' אלחנני:

אלה סכומים שהמוסד לביטוח צריך להחזיר לאלה שהם מתחת לסף המס.

היו"ר פ' גרופר:

לא אביא את התקנות להצבעה כי לא השתחפתי בדיון. ההצבעה תחייב בשבוע הבא.

- - -

שינויים בתקציב לשנת 1985

פניה מס' 161 - משרד החקלאות - תקציב הפיתוח למשק המים

הוחלט: לאשר.

פניה מס' 157 - משרד התיירות

הוחלט: לאשר

פניה מס' 112 - משרד הבינוי והשיכון

י' צבן:

האם אפשר לקבל הסברים על הפניה?

31.12.85

ע' הרדמן:

מדובר בהפשרה רזרבה פנימית המיועדת לתקציב הפיתוח. לאחר שחלפה מחצית השנה מתחילת שנת התקציב, משוחררת הרזרבה לפי ההתקדמות בביצוע. אלה הן השלמות של הלוואות ומענקים למוסדות ציבור של חכניות שהחלו בשנת 1984.

י' צבן:

באיזה מקומות?

ע' הרדמן:

במושבים וישובים קטנים. אני מוכן להביא את הרשימה של הישובים לישיבה הבאה.

היו"ר פ' גרופר:

חלק גדול מהישובים הם בגליל וחלק באזורים שונים בארץ. אני מציע לאשר.

הוחלט: לאשר פניה מס' 112.

פניה מס' 113 - משרד הדתות

א' קרשנר:

אלה הם שינויים פנימיים בתקציב משרד הדתות.

י' צבן:

אני מציע להזמין את נציגי משרד הדתות ומשרד הפנים כדי לברר את הנושא, לאור הוויכוחים בין שני המשרדים והפרסומים שהיו לאחרונה.

היו"ר פ' גרופר:

אין כאן נושא השנוי בוויכוח בין שני משרדים, אלא שינויים בתקציב משרד הדתות.

י' צבן:

הנוהג בוועדה שכאשר חבר או חברים מבקשים לברר נושא מסוים, הם מנצלים את ההזדמנות של העברה תקציבית כדי להזמין את נציגי המשרדים ולקיים את הבירור.

היו"ר פ' גרופר:

יש כאן כמה נושאים רגישים כמו העברת סכום של 200 מיליון שקל לסעיף שירותים דתיים למוסלמים, ולכן הייתי מציע לאשר את הפניה ולא לדחותה. אבל אם חבר הכנסת צבן עומד על הצעתו, נדמה את הדיון לישיבה הבאה ונזמין את נציגי משרד הדתות ומשרד הפנים.

הוחלט: לדחות את אישור פניה מס' 113 לישיבה הבאה ולהזמין לדיון את נציגי משרד הדתות ומשרד הפנים.

פניה מס' 115 - משרד העבודה והרווחה

י' צבן:

מהי הקרן למפעלי שיקום?

ע' הרדמן:

זוהי קרן ציבורית שממנת חלק מפעולות הפיחוח של משרד העבודה והרווחה.

הוחלט: לאשר.

פניה מס' 139 - משרד המשפטים

ע' הרדמן:

זוהי הפשרה של הרזרבה לשכר במשרד המשפטים.

הוחלט: לאשר

פניה מס' 140 - משרד האנרגיה והחשמית

הוחלט: לאשר

פניה מס' 141 - המשרד לקליטת עליה

הוחלט: לאשר

פניה מס' 142 - משרד הבינוי והשיכון

ע' הרדמן:

אלה הן העברות פנימיות בחקציב משרד הבינוי והשיכון, כאשר מענקים לתשתית של מוסדות ציבור בישובים חדשים גדלים בסדר גודל של 1.250 מיליארד שקל, תוך מחן הרשאה להחייב בהיקף מתאים להוצאה הזו.

י' צבן:

אני מבקש לשמוע הסברים מנציג של משרד השיכון על ההעברות אלה בהשוואה למה שמוקצב לעיירות הפיתוח.

הוחלט: לדחות את אישור הפניה לקבלת הסברים מנציגי משרד הבינוי והשיכון.

פניה מס' 143 - משרד הבטחון - תקציב המינהל האזרחי

ע' הרדמן:

אני מבקש לדחות את אישור הפניה כדי שתוכלו לשמוע סקירה על הנושא שהוא קצת מורכב.

י' צבן:

היתה פניה של הוועדה והיא נרשמה, וזה היה על דעת כל חברי הוועדה. ביקשנו לקבל דו"ח על קרן הניכויים מהשכר של הפועלים מהשטחים. חלפו שלושה חדשים מאז ולא קיבלנו כל דיווח. אני מציע כי לקראת הדיון בהעברה החקציבית הזו נבקש לשמוע דו"ח על מה שקורה בקרן הניכויים הזו.

היו"ר פ' גרופר:

לפני שנים הייתי במקרה מעורב בנושא. כללית כל הכסף שמצטבר בקרן מוצא בשטחים ועבור פועלי השטחים. אנחנו מבקשים לקבל דו"ח על פעולות הקרן.

הוחלט: לדחות את אישור הפניה לקבלת הסברים ולשמיעת דו"ח על קרן הניכויים מפועלי השטחים.

פניה מס' 144 - משרד הדתות

א' קרשנר:

זוהי העברה חקציבית עבור שיפוץ בתי דין רבניים ומבני דת נוצריים.

הוחלט: לאשר.

פניה מס' 145 - משרד העבודה והרווחה

הוחלט: לאשר

פניה מס' 146 - משרד האוצר

י' צבן:

אני מציע לאשר, אבל אני מבקש להעלות בעיה. אנחנו עובדים על המחשב של הכנסת. ומתעוררת השאלה באיזו מידה מערכת המחשוב של הממשלה תעמוד לרשותן של ועדות הכנסת לצורך קבלת מידע. לדעתי זוהי שאלה קריטית במיוחד לוועדת הכספים. אני מציע שנחליט לקיים דיון בנושא.

היו"ר פ' גרופר:

האם יש גוף בממשלה שמופקד על מערכת המחשבים בכל המשרדים?
(י' צבן: לא). אתה מציע להזמין לדיון את נציגי כל המשרדים או רק את נציגי משרד האוצר?

י' צבן:

אני חבר בוועדת המחשבים של הכנסת. אנחנו דנים על התקשורות עם בנקים של ידע בעולם. האבסורד הוא שאיננו מסוגלים להגיע לבנקים של ידע בארץ, וחייבים לקבוע בעניין זה כללים שאם לא כן נהיה בפיגור. יש הביטוח הלאומי, האוצר, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. לנו הסמכות לאשר להם חקציבים לרכישת מחשבים, ואנחנו יכולים להתנות את האישור שלנו בתנאים מסוימים.

היו"ר פ' גרופר:

אני מבין שאינך מציע לעכב את אישור הפניה, אבל אתה מבקש לקיים דיון בהשתתפות אנשי האוצר ומשרדים אחרים.

הוחלט: לאשר פניה מס' 146.
לקיים דיון על מערכת המחשבים של הממשלה.

פניה מס' 147 - משרד התקשורת - שינויים פנימיים

הוחלט: לאשר

פניה מס' 149 - משרד הדתות

א' קרשנר:

אלה שינויים פנימיים בעקבות הפשרת רזרבות להתייקרויות במשרד הדתות.

היו"ר פ' גרופר:

יש כאן חלוקה של ההתייקרויות לסעיפים השונים שיקרם חמיכה בישיבות והבטחת הכנסה לאברכים.

י' צבן:

כיוון שהסכומים להבטחת הכנסה הוצמדו למדד, נוצר עיוות במערכת. היום מקבלי שכר מינימום זכאים להחזרת הכנסה מהביטוח הלאומי. לאנשים עובדים מגיעה הבטחת הכנסה, אבל שנבוא היום להגדיל ריאלית את ההכנסה לאברכים?

היו"ר פ' גרופר:

אנחנו דוחים את האישור. נזמין את אנשי משרד הדתות שיסבירו לנו איך הם נותנים לאברכים את השלמת ההכנסה.

הוחלט: לדחות את אישור הפניה לקבלת הסברים על הבטחת הכנסה לאברכים.

פניה מס' 151 - משרד המשפטים

הוחלט: לאשר

פניה מס' 152 - משרד האוצר

י' צבן:

זוהי העברה של 600 מיליון שקל להסברת התכנית הכלכלית. אני מבקש לקיים על כך דיון.

נ' ארד:

אני מבקשת הצבעה.

היו"ר פ' גרופר:

אני דוחה את הדיון בפניה זו.

ע' סולודר:

בשעתו קיימנו דיון בנושא והפנינו את תשומת לבו של שר האוצר שמוציאים הוץ תועפות על מודעות פרסומת לתכנית הכלכלית, ולמעשה הן משמשות פרסומת לאישי ציבור שונים.

א' קרשנר:

אלה גם סרטי טלוויזיה.

נ' ארד:

אחרי מאבק רציני וממושך בוועדת הכספים אישרנו אתמול 600 מיליון שקל למעונות יום שעמדו בפני התמוטטות. וכאן משרד האוצר מביא לאישור פניה להעברת 600 מיליון שקל להסברת התכנית הכלכלית של ממשלת ישראל. אני חושבת שזה מעיד על קהות חושים וציניות, והוועדה איננה צריכה לאשר את הפניה. אינני מבינה מדוע היושב-ראש דוחה את ההצבעה. עלינו להצביע ולדחות את הפניה.

י' צבן:

אני יודע שכל כלי החקשורת, ובעיקר הטלוויזיה, נרתמו להסברת התכנית הכלכלית. לא הייתה תכנית אחת שבה ניחנה אפשרות למי שמתנגד לתכנית הכלכלית להסביר את עמדתו מדוע לדעתו התכנית איננה צודקת מבחינה חברתית וכלכלית.

אני מציע שנמליץ לבטל את הסעיף הזה בחקציב ולאזן את התכניות על התכנית הכלכלית בכלי החקשורת. אני חושב שהציבור יקבל בצורה הרבה יותר רצינית את הנימוקים בעד התכנית הכלכלית אם הם יעמדו במבחן של וויכוח מול נימוקים שכנגד. ואז כעבור חודש נדון על הבקשה מחדש.

א' שלום:

קיימנו דיונים עם אנשי משרד התעשייה והמסחר ואישרנו סכומים לפיקוח על המחירים ולפרסומת כי התברר לנו שהדבר הוא חיוני לשמירה על יציבות המחירים.

ראשיתה של התכנית הכלכלית ב-1 ביולי, ובאותם ימים הוצא הכסף להסברת התכנית ולפרסומת. היום התכנית נכנסה לשיגרה והיא מובנת ומקובלת. לכן אני מציע שנפנה לאוצר ונבקש להפסיק את ההוצאה המיותרת הזו לפרסומת. שרים וחברי כנסת בכל הופעה ופגישה שלהם מסבירים את התכנית, ואין צורך בכל המודעות הגדולות בעתונות או בסרטי הטלוויזיה.

נ' ארד:

אני מבקשת להעביר למשרד האוצר את רוח הדברים שנשמעו בוועדה בדיון על הפניה.

היו"ר פ' גרופר:

אני מביין שחברי הוועדה מבקשים משר האוצר לקחת בחזרה את הצעתו. הוחלט: לפנות לשר האוצר ולבקשו לקחת בחזרה את הפניה. (מס' 152)

פניה מס' 153 - משרד המשטרה - שירות בתי הסוהר

הוחלט: לאשר

פניה מס' 154 - משרד הבריאות - תמיכה בקופות חולים

א' קרשנר:

זוהי פניה שאישרנו אותה וצריך פורמליה להצביע עליה.

היו"ר פ' גרופר:

זוהי העברה של 15 מיליארד שקל לתמיכה בקופות החולים.

הוחלט: לאשר את הפניה

פניה מס' 155 - משרד החינוך והתרבות

א' קרשנר:

זוהי העברה לתקציב הפיחוח על מנת לאפשר המשך בניית בתי ספר ערביים הנכללים במסגרת הסיוע הניתן על ידי גרמניה.

הוחלט: לאשר

פניה מס' 156 - משרד החחבורה

ע' הרדמן:

מדובר על פרויקטים חחבורתיים בתחום העירוני. זוהי העברת עודפים משנה קודמת שנועדה לאפשר חתימה על התחייבויות לביצוע פרויקטים שונים, כמו למשל פרויקט נחיבי איילון.

הוחלט: לאשר

פניה מס' 158 - משרד העבודה והרווחה

א' קרשנר:

השינוי החקציבי מיועד לחגבור כוח אדם ארעי בלשכות שירות התעסוקה.

הוחלט: לאשר

פניה מס' 159 - משרד האוצר - אגף מס הכנסה

א' קרשנר:

זוהי העברה לאגף מס הכנסה למטרת העמקה של הגביה.

הוחלט: לאשר

פניה מס' 163 - משרד התקשורת

הוחלט: לאשר

פניה מס' 166 - משרד החוץ - הפשרת רזרבה

הוחלט: לאשר

פניה מס' 167 - משרד ראש הממשלה - הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

א' קרשנר:

זוהי העברה מהרזרבה הפנימית של הלשכה לסטטיסטיקה להמשך ביצוע המדדים הדו-שבועיים עד לסוף השנה החקציבית.

הוחלט: לאשר

פניה מס' 168 - משרד הבטחון - תקציב המינהל האזרחי

הוחלט: לאשר

חקנות עידוד החסכון (הוראת שעה)

הגדלת הפקדה חדשית בתכניות "למתמיד" ו"חדשי צמוד לדולר"

א' קרשנר:

מובאות לאישור הוועדה חקנות הבאות להגדיל את תקרת ההפקדה החדשית בשתי תכניות חסכון: "למתמיד" ו"חדשי צמוד לדולר".

חקנות עידוד החסכון (הוראת שעה), החשמ"ו-1985 - א ו ש ר ו

היו"ר פ' גרופר:

אני מודה לכם ונועל את הישיבה.

(הישיבה ננעלה בשעה 13.00)